

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/31/2021
Identifikačné číslo spisu: 3717204896
Dátum vydania rozhodnutia: 24.01.2024
Meno a priezvisko: Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:3717204896.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. S., narodeného XX. N. XXXX, I. E., P. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Bickom, Považská Bystrica, Dukelská 972/7-3, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Bratislava, Račianska 71, vedenom na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 5C/6/2017, o náhradu škody, o dovolaní žalobcu a žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 17. októbra 2019 sp. zn. 17Co/35/2018 v spojení s opravným uznesením z 23. novembra 2022, sp. zn. 17Co/35/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo 17. októbra 2019 sp. zn. 17Co/35/2018 v spojení s opravným uznesením z 23. novembra 2022 sp. zn. 17Co/35/2018 vo výrokoch I., II. a IV. z r u š u j e a vec mu v uvedenom rozsahu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil rozsudok Okresného súdu Považská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) z 27. septembra 2017, č.k. 5C/6/2017-82 v spojení s opravným uznesením z 23. novembra 2022, č.k. 5C/6/2017-82 vo vyhovujúcom výroku I. (výrok I.); v zamietajúcom výroku II. čiastočne zmenil tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 9 528,94 eura a úrok z omeškania 5 % ročne zo sumy 36 130,44 eura za obdobie od 21. júla 2016 do zaplatenia, a to všetko do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok II.); rozsudok súdu prvej inštancie vo zvyšku napadnutého zamietavého výroku II. potvrdil (výrok III.); žalobcovi priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 60% (výrok IV.).

2. Súd prvej inštancie v dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že rozhodoval o žalobe na náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci podľa zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003 Z.z.“). Žalobou sa žalobca domáhal zaplatenia náhrady skutočnej škody 14 527,33 eura, ktorá predstavovala náklady právneho zastúpenia v trestnom konaní končiacom oslobodzujúcim rozsudkom a

súčasne sa žalobca domáhal náhrady nemajetkovej ujmy 32 080 eur za nedôvodnú väzbu v trvaní 757 dní (60 eur/deň za prvých 90 dní väzby a 40 eur/deň za zvyšných 667 dní väzby). Súd prvej inštancie žalobe čiastočne vyhovel a žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi skutočnú škodu 11 461,50 eura a náhradu nemajetkovej ujmy 15 140 eur. Vo zvyšku žalobu zamietol a čiastočne úspešnému žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 14 %. Prvoinštančný súd vec právne posúdil podľa ustanovení §§ 3, 4, 5, 6, 7, 8 zákona č. 514/2003 Z.z.. Uviedol, že žalovaná je zodpovedná za škodu spôsobenú žalobcovi pri výkone verejnej moci, pretože na základe rozhodnutia Okresného súdu Bratislava 1 bol žalobca v konaní sp. zn. 0Tp 552/2010 vzatý do väzby, pričom väzba trvala 757 dní, no nakoniec bol spod obžaloby oslobodený rozsudkom Okresného súdu Bratislava 1 sp. zn. 1T 22/2011 v spojitosti s uznesením Krajského súdu Bratislava zo 4. februára 2015 sp. zn. 1To 1/2015. Mal za preukázané, že žalobcovi vznikla v súvislosti s trestným stíhaním škoda 11 461,50 eura vo forme vynaložených nákladov na právne zastupovanie, ktoré nepovažoval za dôvodné vo výške zmluvnej odmeny, ale len vo výške tarifnej odmeny v zmysle vyhlášky MS SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Súčasne nepriznal žalobcovi náhrady vyplatené za logopedický posudok vo výške 54 eur a ubytovanie advokáta dňa 02. decembra 2010 vo výške 14,94 eura.

2.1. Ohľadom nemajetkovej ujmy za čas strávený vo väzbe považoval súd prvej inštancie za nesporné, že žalobca bol vo väzbe spolu 757 dní a právoplatným rozhodnutím súdu bol oslobodený spod obžaloby, čo zakladá nárok na odškodnenie. S uvedením judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodnutia Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 30Cdo 2357/2010, podľa ktorého prichádza do úvahy čiastka vo výške 40 eur až 60 eur za každý deň väzby považoval za potrebné prihliadnúť aj na predchádzajúci spôsob života žalobcu a v tejto súvislosti aj zohľadniť ako táto väzba dopadla na slobodu pohybu žalobcu, ako poškodila jeho práva, aký mala dopad na jeho súkromie. Zohľadnil to, že v čase začatia trestného stíhania bol žalobca bezdomovec, bol drogový závislý od heroínu a peniaze na drogy získaval žobraním. Tiež v minulosti bol opakovane trestne stíhaný za majetkovú trestnú činnosť. Trestná vec, ktorá sa voči nemu viedla bola tiež majetkovej povahy a preto aj orgány činné v trestnom konaní sa podľa súdu prvej inštancie mohli dôvodne domnievať, že skutok, ktorý mu bol kladený za vinu mohol spáchať, keďže si potreboval zadovážovať prostriedky na kúpu drog. Vzhľadom na takýto spôsob život mal prvoinštančný súd za to, že väzba zasiahla do súkromnej sféry žalobcu v menšom rozsahu ako u osôb, ktoré žili riadnym spôsobom života. Preto primeraná čiastka za každý deň väzby u žalobcu je 20 eur, čo pri 757 dňoch predstavuje čiastku 15 140 eur. Vo zvyšku náhrady nemajetkovej ujmy žalobu zamietol. Rovnako zamietol nárok na úrok z omeškania, pretože omeškanie v prípade náhrady škody nastáva až okamihom neplnenia na základe povinnosti, ktorá vznikne žalovanému rozhodnutím súdu. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) s prihliadnutím na úspech žalobcu vo výške 57% a neúspech vo výške 43%.

3. Odvolací súd na odvolanie žalobcu a žalovanej preskúmal vec v zmysle ustanovenia § 378 a nasl. CSP s nariadením odvolacieho pojednávania podľa § 385 CSP, na ktorom upovedomil strany o doposiaľ nepoužitom právnom posúdení veci a vykonal dokazovanie výsluchom žalobcu. Po vyjadreniach strán sporu k prezentovanému právnomu posúdeniu dospel záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je potrebné vo vyhovujúcom výroku potvrdiť podľa § 387 CSP, v zamietavom výroku a vo výroku o trovách konania čiastočne zmeniť podľa § 388 CSP a vo zvyšku zamietavého výroku potvrdiť.

3.1. Čo sa týka odvolacích námietok žalovanej nestotožnil sa s ňou prezentovaný názorom, že žalobca si trestné stíhanie a väzbu spôsobil sám, hoci z nedbanlivosti, a to vzhľadom na predchádzajúci spôsob života. Bez potreby zisťovať správnosť skutkového záveru o statuse žalobcu ako bezdomovca a drogový závislého odvolací súd mal za to, že spájanie zavinenia trestného stíhania a väzby s týmto statusom je nesprávne. O zavinení trestného stíhania možno typicky uvažovať napríklad v prípade nepravdivého priznania, rozhodne ho však nemožno vidieť v sociálnom a zdravotnom znevýhodnení a ich sprievodných javoch. Obdobne predchádzajúce odsúdenia žalobcu nemôžu predstavovať dôvod, pre ktorý by si žalobca zavinil trestné stíhanie sám (bližšie viď bod 11. napadnutého rozsudku).

3.2. Nedôvodná bola aj námietka žalovanej, že vyplatením nákladov obhajoby nevznikla škoda v

majetkovej sfére žalobcu, pretože mal financie na trovy obhajoby získať pôžičkou od rodičov, ktorú úplne nevrátil. V tomto smere odvolací súd označil za správny záver súdu prvej inštancie, že aj vznik dlhu predstavuje úbytok v majetkovej sfére. Je preto bez významu, či žalobca použil na zaplatenie trov obhajoby priamo svoje financie, alebo si na ich zaplatenie požičal. Podstatné je to, že to bol žalobca, na koho strane bola povinnosť (záväzok) trovy svojej obhajoby zaplatiť. Tento záväzok, a nie záväzok vrátiť pôžičku, tu predstavuje úbytok v majetkovej sfére žalobcu - škodu, ktorá by nevznikla, nebyť trestného stíhania (bližšie viď bod 12. napadnutého rozsudku).

3.3. Napokon nesprávny bol aj názor žalovanej, že o škode vo forme trov obhajoby by bolo možné uvažovať nanajvýš vo vzťahu k povinnej obhajobe, pretože inak je zvolenie obhajcu výlučne rozhodnutím obvineného a nie je dôvod aby zaň zodpovedal štát. Odvolací súd už vo svojej skoršej rozhodovacej praxi (napr. sp. zn. 17Co 929/2013) uviedol, že pokiaľ trestné konanie nepovedie k odsúdeniu, bude v zásade možné konštatovať, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo nezákonným rozhodnutím z hľadiska posudzovania zodpovednosti za škodu spôsobenú trestným konaním obvinenému. V zásade vždy tak vzniká povinnosť štátu nahradiť trovy právneho zastúpenia v trestnom konaní, pokiaľ po vznesení obvinenia nedôjde k odsúdeniu obvineného. Štát tu totiž v záujme riadneho výkonu verejnej moci vyvolá opodstatnenosť právneho zastúpenia dotknutého subjektu, a preto nie je daný žiadny dôvod aby neznášal náklady takéhoto právneho zastúpenia, ak sa vo výsledku preukáže, že voči dotknutému subjektu nebol daný výkon verejnej moci potrebný. Principiálne nemôžu ostať nenahradené opodstatnené náklady osôb, ktoré im vzniknú v súvislosti s výkonom verejnej moci voči nim, ak nie je dosiahnutý výsledok, ku ktorému daný výkon verejnej moci inak vo výsledku smeruje. Vzhľadom na zložitosť trestného procesu nie je vôbec namieste uvažovať o tom, že by trovy obhajoby boli opodstatnené len v prípadoch, kedy je obhajoba povinná. Právo na právnu pomoc je dané v akomkoľvek konaní a jej využitie nemôže byť sťažené tým, že v prípade „úspechu“ v konaní nebudú náklady takejto právnej pomoci nahradené.

3.4. Pokiaľ sa súd prvej inštancie nevysporiadal s niektorými námietkami žalovanej, na ktoré poukázala v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP) odvolací súd ďalej (k predmetným námietkam) uviedol, že východiská rozhodovania o náhrade nemajetkovej ujmy v peniazoch sú jej subsidiárna povaha, primeranosť a potreba preukázania zásahu do nemajetkovej sféry. Pri posudzovaní uvedených východísk je vždy nevyhnutné mať na zreteli intenzitu porušenia práva, ktorého porušením je odôvodnená náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch. V danom prípade uplatňuje žalobca nárok za nedôvodnú väzbu trvajúcu 757 dní. Teda za jeden z najzávažnejších zásahov do práva na slobodu a vzhľadom na jeho trvanie aj v značnej intenzite. Žalovaná poukázala na subsidiárnu povahu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, neuviedla však, aká iná forma reparácie by v tomto prípade mohla mať prednosť pred náhradou v peniazoch. A napokon ani sama nepristúpila k pokusu o inú formu nápravy, a to napríklad ospravedlním. I keď by tu bolo ospravedlnenie namieste, nie je možné uvažovať, že by samo o sebe bolo dostatočnou formou nápravy. Odvolací súd preto nenašiel vhodnejší spôsob ako nahradiť viac ako dva roky života človeka, než formou peňažnej náhrady. Aj tú možno považovať len za zmiernenie vzniknutej ujmy, pretože čas života stratený pobytom vo väzbe nemá hmotný ekvivalent, ktorým by sa dal plnohodnotne nahradiť. Neostávalo teda iné, ako použiť všeobecne uznávaný ekvivalent hodnoty - peniaze, a v tejto forme vzniknutú ujmu zmierniť.

3.5. S intenzitou zásahu dlhodobej väzby do práv na ochranu osobnosti úzko súvisí aj potreba preukázania zásahu do nemajetkovej sféry. Nie je dôvod pochybovať, že v zásade každá fyzická osoba by dlhodobé obmedzenie osobnej slobody väzbou vnímala ako negatívne veľmi intenzívne. Iba výnimočne sa možno stretnúť s javom, kedy tomu tak nie je a väzba je napríklad vnímaná pozitívne ako jedna z foriem zabezpečenie bývania a stravy a v malom, či žiadnom rozsahu ako ujma na slobode. Takéto extrémny sú však spojené s deformovaným vnímaním slobody. Pokiaľ nie sú v konaní preukázané, je potrebné vychádzať z toho, že dlhodobá väzba je závažným zásahom do nemajetkovej sféry jednotlivca. V danom prípade z výsluchu žalobcu vyplynulo, že obdobie väzby bolo jeho intenzívnym negatívnym životným zážitkom. Bolo plné úzkosti, obáv a strádania z obmedzení súvisiacich s väzbou. Zásah do nemajetkovej sféry žalobcu bol jednoznačný, intenzívny a dlhodobý.

3.6. Otázka primeranosti priznanej náhrady súvisí s právnym posúdením veci. V prvom rade odvolací súd konštatoval, že priznaná náhrada musí byť vo výške súladnej s právnym predpisom, a iba v jeho

mediach možno riešiť otázku primeranosti. V danom prípade však náhrada nemajetkovej ujmy priznaná súdom prvej inštancie nedosahovala ani len minimálnu zákonom stanovenú výšku, pretože súd prvej inštancie nepoužil dotknuté ustanovenia právneho predpisu v správnom časovom znení. V tejto súvislosti odvolací súd uviedol, že právna úprava výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 17 zákona č. 514/2003 Z. z. sa v priebehu času zásadným spôsobom vyvíjala. Rozborom predmetného ustanovenia v znení účinnom od 1. januára 2009 do 31. decembra 2012, teda v čase trvania väzby žalobcu došiel k záveru, že súdom prvej inštancie priznaná náhrada nemajetkovej ujmy 20 eur denne nezodpovedala platnému právnomu predpisu v rozhodnom čase. Za takýto považoval ten, kedy došlo k vzniku škody resp. k zásahu do práv žalobcu. Pri určení výšky škody odvolací súd prihliadol na to, že žalobca bol v čase začiatku väzby slobodný a bezdetný a väzbou preto nebol vytrhnutý z najužších väzieb otcovských a manželských. Rovnako preto nedošlo na jeho strane ku skomplikovaniu pozície žiteľa rodiny. Najbližšie rodinné väzby žalobcu k jeho rodičom boli definované jeho pozíciou dospelého, teda osamostatneného syna. Odvolací súd sa stotožnil „s judikatórnym rámcom akceptovaným tiež súdom prvej inštancie a dovodeným z rozhodnutí citovaných žalobcom“, že všeobecne možno o náhrade nemajetkovej ujmy za deň pozbavenia osobnej slobody uvažovať v rozsahu 20 eur - 60 eur. Pritom negatíva pozbavenia osobnej slobody sú zo začiatku vnímané intenzívnejšie v dôsledku čoho je opodstatnená aj diferenciácia náhrady za začiatok obdobia oproti zvyšku. V prípade žalobcu preto odvolací súd považoval za dôvodné priznať náhradu nemajetkovej ujmy po 50 eur denne za prvých 90 dní a 30 eur denne za zvyšných 667 dní väzby. Vzhľadom na tieto dôvody považoval odvolací súd v prevažnej miere za primeranú náhradu vo výške bližšej spodnej hranici obvyklého rozsahu. To aj s výlučne interpretačným prihliadnutím na následný vývoj právnej úpravy, ktorá počnúc rokom 2013 stanovila strop náhrady na sumu 50 násobku minimálnej mzdy, t. j. v tom čase cca 17.000 eur. Odvolací súd nevidel priestor ani na to, aby pri posudzovaní závažnosti zásahu do nemajetkovej sféry boli zohľadnené okolnosti ako bezdomovecstvo a drogová závislosť žalobcu, bez ohľadu na to, že v posudzovanom prípade neboli na jeho strane jednoznačne preukázané. V oboch prípadoch sa jedná o ťaživé životné situácie. Tvrdiť o osobách nachádzajúcich sa v týchto situáciách, že ďalšia závažná životná komplikácia (ako napr. tu posudzovaná väzba) má na tieto osoby menej závažný dopad ako v prípade osôb s usporiadaným životom, sa odvolaciemu súdu javilo cynické. Naopak, pod existujúcou záťažou môžu ďalšie strasti vnímať zničujúco bez možnosti nájsť ďalšie sily na ich prekonanie.

3.7. Čo sa týka odvolania žalobcu v zamietavej časti náhrady škody považoval odvolací súd za nesprávne rozhodnutie súdu prvej inštancie v časti nepriznania náhrady za logopedický posudok vo výške 54 eur, ktorý ako vyplýva, bol významným dôkazom v trestnom konaní. Rovnako náklady za ubytovanie advokáta dňa 2. decembra 2010 vo výške 14,94 eura predstavujú rozhodne účelnejšie vynaložené náklady než opakované absolvovanie nákladnejšej cesty do Bratislavy. O tieto dve položky preto odvolací súd zvýšil priznanú sumu náhrady skutočnej škody. V ostatnom sa plne stotožnil s odôvodnením súdu prvej inštancie čo do zamietavej časti náhrady skutočnej škody. V otázke dôvodnosti trov obhajoby len do výšky tarifnej odmeny a nie v rozsahu vyššej zmluvnej odmeny bol napadnutý rozsudok v súlade s rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (viď rozhodnutie z 28. apríla 2016 sp. zn. 6Cdo 402/2015 v spojení s rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 14. septembra 2016 I. ÚS 543/2016).

3.8. Napokon ostávalo odvolaciemu súdu posúdiť správnosť namietaného záveru súdu prvej inštancie o nároku na úrok z omeškania, o ktorom súd prvej inštancie uviedol, že nie je dôvodný, pretože k omeškaniu tu môže dôjsť až pri nesplnení povinnosti uloženej súdom. Uvedené sa však vzťahuje len na prípady náhrad nemajetkovej ujmy, o ktorých rozhoduje súd konštitutívne, teda v prípadoch, kedy zákon náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch viaže na rozhodnutie súdu (napr. § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, alebo § 5 ods. 5 zák. č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia.) V posudzovanom prípade však nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyplýval zo zákona, keď dokonca minimálnu výšku zákon priamo určoval. Rozhodnutie súdu je tu preto deklaratórne a k omeškaniu dochádza márnym uplynutím lehoty na plnenie, ktorá je v prípade náhrady škody a nemajetkovej ujmy spôsobenej pri výkone verejnej moci vymedzená v ustanovení 16 ods. 4 zák. č. 514/2003 Z.z. tak, že lehota omeškania začína príslušnému orgánu plynúť najskôr dňom oznámenia, že neuspokojí nárok na náhradu škody, alebo uplynutím šesťmesačnej lehoty na predbežné prerokovania nároku. Dňa 20. júla 2016 oznámil žalovaný žalobcovi, že jeho nárok neuspokojí, preto sa odo dňa 21.

júla 2016 dostal do omeškania a od tohto dňa patrí žalobcovi nárok na úrok z omeškania podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka vo výške podľa § 3 Nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z.z.

3.9. Vecná dôvodnosť niektorých odvolacích námietok žalobcu mala za následok čiastočnú zmenu zamietavého výroku II. Ako náhradu skutočnej škody priznal odvolací súd žalobcovi nad rámec rozhodnutia súdu prvej inštancie 54 eur za logopedický posudok a 14,94 eura za ubytovanie advokáta. Ohľadom náhrady nemajetkovej ujmy považoval odvolací súd za dôvodné priznať žalobcovi po 50 eur za 90 dní väzby a po 30 eur za 667 dní väzby, čo spolu predstavuje 24 600 eur. Z toho súd prvej inštancie priznal žalobcovi 15 140 eur, preto odvolací súd vo svojom zmeňujúcom výroku priznal zvyšok náhrady nemajetkovej ujmy 9 460 eur. Celkom tak zmeňujúcim výrokom priznal odvolací súd žalobcovi istinu 9 528,94 eura a úrok z omeškania 5 % ročne z celej priznanej sumy 36 130,44 eura za obdobie od 21. júla 2016 do zaplatenia. Vo zvyšku zamietavého výroku odvolací súd rozsudok potvrdil. Lehotu na plnenie uložených povinností určil v súlade so žiadosťou žalovaného na 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku z dôvodu administratívnej náročnosti finančných operácií vo verejnej správe.

3.10. Čo sa týka náhrady trov konania, bolo napadnuté rozhodnutie principiálne správne založené na pomere úspechu strán vo veci podľa § 255 CSP, pretože právna úprava Civilného sporového poriadku na rozdiel od predchádzajúcej úpravy Občianskeho súdneho poriadku neumožňuje zohľadniť, že rozhodnutie záležalo na úvahe súdu. O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 2 CSP. Predmetom konania bol nárok na zaplatenie istiny 46 595,53 eura a zaplatenie úroku z omeškania vyčísleného do dňa rozhodnutia na 5.860,06 eura, t. j. nárok v celkovej výške 52.455,59 eura. Žalobca bol v konaní úspešný čo do 41.990,50 eura vrátane úroku z omeškania, čo predstavuje 80 % predmetu konania. Po zohľadnení tomu zodpovedajúceho úspechu žalovaného 20 % predstavuje celkový úspech žalobcu 60 %, v ktorom rozsahu odvolací súd priznal žalobcovi nárok na náhradu trov konania.

4. Proti uvedenému rozsudku podali dovolanie tak žalobca ako aj žalovaná.

5. Žalobca podal dovolanie proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania, pričom jeho prípustnosť odôvodňoval ustanoveniami § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Namietal postup súdov nižších inštancií, ktoré pri rozhodovaní o trovách konania vychádzali zo zásady úspechu vo veci (§ 255 CSP). V zmysle judikatúry však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažiť procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti, v ktorom smere žalobca namietal odklon (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) od záverov rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 MCdo 7/2010 a sp. zn. 2 MCdo 3/2006. Žalobca dovolaciemu súdu navrhol zrušiť výrok o náhrade trov konania odvolacieho súdu vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

6. Žalovaná podala dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, nakoľko odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva žalovanej na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) a rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (421 ods. 1 písm. b) CSP).

6.1. Naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná videla v tom, že odvolací súd vykonal dokazovanie v rozpore s príslušnými ustanoveniami CSP, čoho dôsledkom bolo priznanie vyššej náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovi. Konkrétne namietala, že odvolací súd nariadil pojednávanie na deň 04. júla 2019, za účelom zopakovania dokazovania výsluchom žalobcu k otázkam súvisiacim s uplatneným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy. V celom konaní pred súdom prvej inštancie sa ale výsluch žalobcu ohľadom nemajetkovej ujmy neuskutočnil, a preto sa nemôže jednať o zopakovanie dokazovania výsluchom tak, ako to tvrdil odvolací súd. Súd prvej inštancie síce vykonal výsluch

žalobcu, ale len za účelom zistenia žalobcom uplatnenej majetkovej škody. Na základe uvedeného žalovaná vyslovila presvedčenie, že odvolací súd uskutočnením výsluchu žalobcu v rámci odvolacieho konania porušil ustanovenia § 383 ako aj § 384 CSP, čím znemožnil žalovanej, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Právo odvolacieho súdu vykonávať dokazovanie slúži na to, aby mohol preveriť správnosť skutkových zistení a skutkového záveru súdu prvej inštancie. Odvolací súd svojou činnosťou nadväzuje na konanie pred súdom prvej inštancie. Žalovaná má za to, že v uvedenej veci nenastala ani jedna zo situácií, kedy môže odvolací súd zopakovať či doplniť dokazovanie v zmysle § 384 CSP.

6.2. Odvolací súd sa priznanou sumou (podľa presvedčenia žalovanej v neprimeranej výške) náhrady nemajetkovej ujmy odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, v čom žalovaná videla naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Zároveň tým odvolací súd nerešpektoval platné a účinné vnútroštátne právne predpisy upravujúce náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z. s ohľadom na aj iné finančné kompenzácie (zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi, resp. v súčasnosti už zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ďalej súdnu prax, relevantné rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ďalej „ESLP“ (nap. Winkler proti Slovenskej republike, Petrov proti Slovenskej republike, Kormoš proti Slovenskej republike) a zásadu spravodlivého zadosťučinenia. Otázka primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy už bola dovolacím súdom opakovane riešená ako otázka právna, pričom v tomto smere žalovaná označila rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo 171/2005, 6MCdo 15/2012, 6Cdo 37/2012, 3Cdo 17/2017, 2Cdo 112/2017, 3Cdo 25/2019, 2Cdo 30/2019 a sp. zn. 3Cdo 19/2018. V uvedených rozhodnutiach dovolací súd opakovane uviedol, že pri úvahách o určení primeranej výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím je potrebné zohľadniť aj iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie, rozhodnutia ESLP a Ústavného súdu SR. V súvislosti s namietaným odklonom žalovaná odvolaciemu súdu vytkla nesprávne právne posúdenie spočívajúce v neaplikovaní platného a účinného právneho predpisu, tak ako ho aplikoval súd prvej inštancie, a síce zákona č. 514/2003 Z. z. po nadobudnutí účinnosti novely zákona č. 412/2012 Z. z., ktorou sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z. Odvolací súd v bode 17 rozsudku a nasl. uviedol, že „...súd prvej inštancie nepoužil ustanovenia právneho predpisu v správnom časovom znení, a to v čase trvania väzby žalobcom...“. Odvolací súd však bol povinný v konaní aplikovať zákon, ktorý bol účinný v čase, kedy súd vo veci rozhodoval, tzn. zákon č. 514/2003 Z. z. po účinnosti novely č. 412/2012 Z. z., nakoľko táto neprinesla žiadne prechodné ustanovenia, ktoré by aplikáciu predchádzajúcej právnej úpravy umožňovali. Okamih vzniku škody (v tomto prípade čas trvania väzby) nemá žiadnu relevanciu pre náležité a zákonné posúdenie nároku na náhradu škody a aplikáciu príslušných hmotnoprávných noriem. Osobitne je to potrebné zohľadniť pri aplikácii § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý v dôsledku novely prešiel zásadnou zmenou. Rovnako to konštatoval aj najvyšší súd vo svojom uznesení zo dňa 10. júna 2014, sp. zn. 5MCdo 2/2013, kde uviedol, že „...pre procesné právo vo všeobecnosti platí, že nové ustanovenia zákona sa aplikujú nielen v konaniach, ktoré boli začaté po účinnosti novely, ale aj v konaniach, ktoré boli začaté podľa starších právnych predpisov. Táto zásada sa neuplatní v tých prípadoch, ak zákon z nej ustanoví výnimky...Pri strete staršej právnej úpravy s novou právnou úpravou vyvolanom prijatím novely zákona v prípade absencie prechodných ustanovení treba vychádzať zo všeobecných zásad platných pre konkrétne odvetvie práva...“ Ďalšie pochybenie žalovaná videla v tom, že odvolací súd priznal žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy vo výške, ktorá vo svojej podstate popiera hodnotu života, pri svojom rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy zároveň odmietol aplikovať ustanovenie § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., keď neprihliadol na osobu žalobcu, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, ako aj všetky ďalšie okolnosti dôležité pre rozhodnutie uvedené v príslušnom ustanovení. Napokon v súvislosti s namietaným odklonom žalovaná namietala priznanie úroku z omeškania vo výške 5% ročne od 21. júla 2016. Odvolací súd správne nepostupoval, keďže podľa ustálenej rozhodovacej praxe všeobecných súdov (aj dovolacieho súdu), sa môže dlžník - štát, dostať do omeškania až v prípade nesplnenia povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v patričnej lehote. Žalobca preto nemá právo na zaplatenie úroku z omeškania odo dňa 21. júla 2016 tak, ako o tom nesprávne rozhodol odvolací súd, pretože v tom čase neexistoval žiadny dlh žalovanej voči žalobcovi, ktorý by bol splatný. Odvolací súd mal dospieť k už judikovanému záveru, že v prípade

náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, je výška priznanej náhrady závislá od úvahy súdu, pričom rozsudok o priznaní náhrady nemajetkovej ujmy má konštitutívny charakter, takže omeškanie vzniká až po márnom uplynutí lehoty na plnenie vyplývajúcej z rozhodnutia vo veci samej (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 24. júna 1998 sp. zn. 1Cdo 15/97, rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 14. marca 2012 sp. zn. 6Cdo 185/2011).

6.3. Žalovaná v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP uviedla, že hoci existuje ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu k otázke definície škody, táto doposiaľ ustáleným spôsobom nevyriešila právnu otázku „či škodu - ako úbytok na majetku - predstavuje aj nesplatený dlh“. Existencia rozhodnutia najvyššieho súdu zo dňa 17. februára 2016 SR, sp. zn. 3 Cdo 467/2013 sama o sebe nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v nastolenej otázke. Na vysvetlenie vo vzťahu k prejednávanej veci žalovaná uviedla, že žalobcom uplatnená a súdmi priznaná majetková škoda v rozsahu 11 461,5 eura žalobcovi nevznikla, a to z dôvodu nesplatenia pôžičky veriteľovi, čím u žalobcu preukázateľne nedošlo k úbytku na majetku v takomto rozsahu; teda nedošlo k naplneniu definície škody tak, ako ho pozná judikatúra súdov.

6.4. Z uvedených dôvodov žalovaná Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadala, aby rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, alternatívne aby napadnutý rozsudok zmenil a žalobu v napadnutom rozsahu zamietol. Súčasne navrhol, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia v zmysle § 444 ods. 1 CSP, a to až do rozhodnutia o dovolaní. Uvedený návrh odôvodnila tým, že súdy nižších inštancií priznali žalobcovi právo na peňažné plnenie v nezanedbateľnej výške a je možné v blízkej budúcnosti očakávať, že v prípade dobrovoľného neuhradenia priznanej náhrady žalobcovi, tento pristúpi k nútenému výkonu rozhodnutia.

7. Žalobca v podanom vyjadrení k dovolaniu žalovanej v prvom rade namietol včasnosť podania jej mimoriadneho opravného prostriedku. Za ďalšie nesúhlasil s tým, že odvolací súd pri rozhodovaní a priznaní vyššej náhrady nemajetkovej ujmy porušil príslušné ustanovenia CSP ako to tvrdila žalovaná, ktorým postupom malo byť porušené je právo na spravodlivý proces. Odvolací súd na pojednávaní dňa 17. októbra 2019 vykonal podrobný výsluch žalobcu. Na pojednávaní bol prítomný aj zástupca žalovanej a mal možnosť klásť žalobcovi v rámci výsluchu otázky. Žiadne vecné otázky ale nekládol. Súdmi nižších inštancií priznaná výška nemajetkovej ujmy zodpovedá zmyslu právnej úpravy zodpovednosti štátu za škodu t.j., aby každá majetková ujma spôsobená nesprávnym či nezákonným zásahom štátu proti občanovi (fyzickej osobe) bola odčinená a tiež aj judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a EŠLP, na ktorú aj žalobca bližšie poukázal. Osobitne zdôraznil, že celkovo jeho väzba trvala 757 dní. Vo vzťahu k ďalším tvrdeniam žalovanej žalobca uviedol, že ide iba o jej odlišné hodnotenie dôkazov a odlišný právny názor. S týmito skutočnosťami sa riadne vyporiadali súdy nižších inštancií. Odvolací súd vo vzťahu k výške náhrady nemajetkovej ujmy podrobne a presne vysvetlil, ktorú časovú právnu úpravu použil a prečo práve túto aplikoval. Z uvedených dôvodov žalobca Najvyšší súd Slovenskej republiky žiadal, aby dovolanie žalovanej ako aj jej návrh na odklad vykonateľnosti zamietol.

8. Žalovaná v podanom vyjadrení k vyjadreniu žalobcu uviedla, že jej dovolanie bolo podané včas, pretože ho podala elektronicky jednak prostredníctvom zaručeného elektronického podpisu a tiež formou emailovej správy, a to rovnakého dňa 12. februára 2020, t.j. v zákonom stanovenej lehote. V emailovej správe žalovaná zároveň uviedla, že dovolanie posielala týmto spôsobom len z opatrnosti, nakoľko už bolo zasielané súdu aj do dátovej schránky. Žalovaná ďalej zopakovala, že na podporu svojich tvrdení uviedla viacero rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktoré predstavujú už ustálenú rozhodovaciu prax v otázke primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy. K uplatnenému dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP žalovaná zopakovala svoju argumentáciu z podaného dovolania, trvala na tom, že odvolacím súdom zvoleným spôsobom výsluchu žalobcu došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Trvala aj na návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strany sporu, v neprospech ktorých bolo napadnuté rozhodnutie

vydané (§ 424 CSP), zastúpené podľa § 429 ods. 1 CSP, resp. § 429 ods. 2 písm. b) CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je prípustné a tiež dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

10. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012, ktoré sú aktuálne aj za súčasnej procesnoprávnej úpravy).

11. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na príslušnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 357/2015, 4 Cdo 1176/2015, 5 Cdo 255/2014, 8 Cdo 400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých sa môže táto výnimka uplatniť, nemožno v žiadnom prípade interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 319/2013, 1 Cdo 348/2013, 3 Cdo 357/2016, 3 ECdo 154/2013, 3 Cdo 208/2014). Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritórnym rozhodnutím) musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

12. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

14. V danom prípade v podanom dovolaní žalobca i žalovaná uplatnila dovolacie dôvody v zmysle § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 CSP, pričom vec prejednávajúci senát považoval v tomto prípade za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (pozri obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017).

15. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ

uvedie právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP), alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP) alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 písm. c) CSP).

16. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 písm. a) CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili.

16.1. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ dôvodiť, že právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

17. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neposudzoval právnu otázku vymedzenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie vecí odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

18. V preskúmvanej veci žalovaná odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. V prvom rade namietala správnosť „posúdenia primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe“, ktorú zároveň označila. Rovnako za nesprávne, odkláňajúce sa od ustálenej súdnej praxe považovala právne posúdenie otázky „od ktorého momentu sa štát dostáva do omeškania v prípade nesplnenia povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v parížskej lehote“ (bližšie vid' bod 3 tohto rozhodnutia).

19. So zreteľom na riadne nastolenie právnych otázok spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahujú predmetné ustanovenia, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia vecí predmetných právnych otázok).

20. Právnym posúdením vecí je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

21. Ako prvou položenou otázkou v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa najvyšší súd zaoberal tým, či súdy nižších inštancií správne posúdili primeranosť priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe a ako druhou otázkou či v súlade s takouto praxou posúdili správne moment od ktorého sa štát dostáva do omeškania v prípade nesplnenia povinnosti zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v paričnej lehote. V rámci prvej otázky žalovaná osobitne vymedzila ešte právnu otázku určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ktorým sa menil zákon č. 514/2003 Z. z., v ustanovení § 17 ods. 4. Z obsahu dovolania vyplýva, že uvedená právna otázka sa týka správnosti posudzovania primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím a nevyhnutnosti zohľadnenia iných hmotnoprávných predpisov tuzemského právneho poriadku upravujúcich odškodňovanie a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva.

22. V súvislosti s prvou nastolenou otázkou dovolací súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru k problematike priznávania výšky nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch.

V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že „...súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnáť sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach...“; v tomto rozhodnutí poukázal aj na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok EŠLP z 17. júla 2012 (v prípade Winkler proti Slovenskej republike). Obdobné závery vyplývajú aj z ďalších rozhodnutí najvyššieho súdu, odklon od ktorých v posúdení primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy videla dovolateľka, a síce z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 a z 20. júna 2019 sp. zn. 3Cdo/25/2019.

V rozhodnutí z 24. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal aj otázkou, „či sa ustanovenie § 17 ods. 4 môže, resp. nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013“. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí dospel k záveru, že „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva“. Rovnakú právnu otázku riešil aj senát 7C najvyššieho súdu v rozhodnutí zo 17. októbra 2018 sp. zn. 7Cdo/100/2017. Senát 7C sa stotožnil s právnym názorom vysloveným v citovanom rozhodnutí senátu 3C a považoval ho za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Pri riešení nastolenej otázky je potrebné pripomenúť aj staršiu judikatúru, ktoré sa týkali sporov, v ktorých išlo o náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle zákona č. 58/1969 Zb., ktorý zákon neupravoval náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu. K záveru o možnosti priznať túto náhradu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. dospela prax všeobecných súdov Slovenskej republiky až v súvislosti s právnym názorom najvyššieho súdu obsiahnutým v rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 1. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát Rc 13/2009.

V rozhodnutí z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, pri riešení nastolenej otázky (odškodnenie väzby) najvyšší súd vyslovil záver, podľa ktorého nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len

„Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu, alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnávať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, prejednávanej veci v obdobných veciach (najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike). V nadväznosti na to sa judikatúra začala zaoberať určením výšky odškodnenia, keďže právna úprava v tomto smere úplne absentovala.

V rozhodnutí z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, podľa ktorého „...určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z.z....“. Napokon dovolací súd uvádza, že už v rozhodnutí z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 (na ktoré taktiež poukázala dovolateľka) najvyšší súd konštatoval, že „...i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkoľvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať“.

Dovolateľka videla odklon odvolacieho súdu aj od rozhodnutia najvyššieho súdu z 31. júla 2018 sp. zn. 2Cdo 112/2017, ktorým bolo zrušené napadnuté odvolacie rozhodnutie pre vadu zmätočnosti - nepreskúmateľnosť, keď sa súdy opomenuli vysporiadať s judikatúrou pre stranu sporu priaznivú, z čoho je podľa názoru dovolacieho súdu zrejmé, že predmetná argumentácia žalovanej v tomto smere nerieši otázku neprimeranosti náhrady nemajetkovej ujmy. Obdobné je tiež rozhodnutie z 30. septembra 2019, sp. zn. 2Cdo 30/2019.

Rozhodnutie z 13. júla 2017 sp. zn. 3Cdo/17/2017 celkom zjavne nesúvisí s predmetnou právnou otázkou, pretože rieši problematiku neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

22.1. Podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESĽP tiež konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo). Okrem toho ESĽP vyjadril názor, podľa ktorého výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). Napokon ESĽP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Iltalehti a Karhuvaara v. Fínsko).

22.2. Žalovaná v ďalšej časti podaného dovolania (bod 6.2.) podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP tiež v súvislosti s posúdením „omeškania žalovanej s náhradou nemajetkovej ujmy“. Poukázala pritom na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, zo dňa 24. júna 1998 sp. zn. 1Cdo 15/97, ktorý bol zverejnený v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, zošit 3, pod poradovým č. 45/2000, ktorého právna veta znie: „Povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba plnenia, až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania.“ Ako aj rozsudok Najvyššieho

súdu Slovenskej republiky, zo dňa 14. marca 2012 sp. zn. 6Cdo 185/2011 „Odvolací súd na odvolanie žalovanej zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v časti priznávajúcej úrok z omeškania tak, že žalobu v tejto časti zamietol majúc za to, že povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia, v ktorom je určená doba splnenia; až uplynutím takto určenej lehoty splnenia sa dlžník dostáva do omeškania. Dovolací súd považuje tento záver odvolacieho súdu za správny.

23. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd právnymi závermi, na ktorých založil rozhodnutie napadnuté dovolaním žalovanou odklonil v nastolenej otázke „primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.“ od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavujú vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu (viď bod 22. tohto rozhodnutia). Pokiaľ odvolací súd výšku nemajetkovej ujmy určil aj bez zreteľa na relevantné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie (dovolaciemu súdu pritom neuniklo pozornosť, že odvolací súd pri rozhodovaní „interpretačne prihliadol na následný vývoj právnej úpravy“, ale v kontexte celej jeho úvahy to nepovažoval za dostatočne presvedčivé a preskúmateľné) a tiež bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodovacie prax v iných, obdobných veciach, rozhodol nesprávne. Odvolací súd mal pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy za nezákonný zásah do práv žalobcu vychádzať z predvídateľných kritérií vyplývajúcich z právnych predpisov a samozrejme prihliadnúť aj na relevantnú judikatúru, t. j. takú, ktorá sa zaoberá obdobnými (skutkovo a právne) prípadmi. V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že princíp právnej istoty tak, ako je zakotvený v čl. 2 CSP, si komparatívny prístup súdov ohľadom priznanej nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnou väzbou vyžaduje. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu (čl. 2 ods. 3 CSP). Dovolací súd dáva dovolaciemu súdu do pozornosti, že k náhrade nemajetkovej ujmy za väzbu už súdna prax vytvorila pomerne jasné kritériá určenia jej výšky (povaha trestnej veci, dĺžka a časové okolnosti väzby, preukázaný dopad väzby do osobnostnej sféry poškodeného a širšie okolnosti, za ktorých k vzniku nemajetkovej ujmy došlo, korigované všeobecnými princípmi spravodlivosti). Nie je preto možné sa pri priznávaní náhrady za nemajetkovú ujmu obmedziť len na „akúsi“ paušálnu sumu „na deň“, bez porovnania súvislostí aj s inými prípadmi. Práve v napadnutom rozhodnutí chýba akékoľvek porovnanie s obdobnými prípadmi a širšia úvaha (odvolacieho) súdu, ktorou k priznanej výške náhrady nemajetkovej ujmy dospel.

Z obsahu spisu v danom prípade vyplýva, že žalobca bol vo väzbe spolu 757 dní a právoplatným rozhodnutím súdu bol oslobodený spod obžaloby, čo bezpochyby zakladá jeho nárok na odškodnenie. Väzba v trvaní 757 dní sa už len z hľadiska jej dĺžky javí byť ako závažný zásah do práv žalobcu. Zo skutkového stavu zisteného súdmi nižších inšancií ďalej vyplýva, že žalobca bol v čase začiatku väzby slobodný a bezdetný a väzbou preto nebol vytrhnutý z najužších väzieb otcovských a manželských. Rovnako preto nedošlo na jeho strane ku skomplikovaniu pozície žiteľa rodiny. Najbližšie rodinné väzby žalobcu k jeho rodičom boli definované jeho pozíciou dospelého, teda osamostatneného syna. Z okolností sporu vyplýva aj predchádzajúca majetková trestná činnosť žalobcu. Odvolací súd pri svojom rozhodovaní ale nevidel priestor na to, „aby pri posudzovaní závažnosti zásahu do nemajetkovej sféry boli zohľadnené okolnosti ako bezdomovecstvo a drogová závislosť žalobcu, bez ohľadu na to, že v posudzovanom prípade neboli na jeho strane jednoznačne preukázané. V oboch prípadoch sa jedná o ťaživé životné situácie“. Žalovaná správnosť takejto úvahy spochybnila s poukazom na ustanovenie § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z., keď odvolací súd neprihliadol na osobu žalobcu, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, ako aj všetky ďalšie okolnosti dôležité pre rozhodnutie uvedené v príslušnom ustanovení. K predmetnej problematike sa vyjadril aj ústavný súd v jednom zo svojich rozhodnutí, a to zo dňa 29. júna 2021 č. k. I. ÚS 273/2021 tak, že za ústavne akceptovateľný označil aj záver všeobecných súdov, že predchádzajúce právoplatné odsúdenie žalobcu nie je samo osebe skutočnosťou vylučujúcou vznik práva (nároku) na náhradu škody podľa § 8 ods. 6 písm. a) zákona č. 514/2003 Z. z.; túto skutočnosť je potrebné so zreteľom na okolnosti toho-ktorého prípadu zohľadniť v rámci rozhodovania o rozsahu (výške) náhrady nemajetkovej ujmy (§ 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z.

z.). Z uvedeného vyplýva, že v každom jednotlivom prípade musí súd skúmať, či predchádzajúce právoplatné odsúdenie dotknutej osoby je potrebné zohľadniť v rámci rozhodovania o rozsahu (výške) náhrady nemajetkovej ujmy.

23.1. Pokiaľ žalovaná osobitne vymedzila ešte právnu otázku určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ktorým sa menil zákona č. 514/2003 Z.z., v ustanovení § 17 ods. 4 citovaného zákona dovolací súd uvádza, že v danom prípade žalobca uplatnil nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z., ktorý na rozdiel od zákona č. 58/1969 Zb. upravuje možnosť priznať aj túto náhradu. Zákon č. 514/2003 Z. z. bol od svojho vydania viackrát novelizovaný. Výšky náhrady nemajetkovej ujmy sa týkala novela vykonaná zákonom č. 517/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 517/2008 Z. z.“) účinným od 1. januára 2009 a ďalej zákonom č. 412/2012 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 412/2012 Z. z.“) účinným od 1. januára 2013. V zmysle § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. sa výška nemajetkovej ujmy určuje s prihliadnutím najmä na a) osobu poškodeného, jeho doterajší život a prostredie, v ktorom žije a pracuje, b) závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k nej došlo, c) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v súkromnom živote, d) závažnosť následkov, ktoré vznikli poškodenému v spoločenskom uplatnení. Ustanovením § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 517/2008 Z. z. bol stanovený minimálny limit výšky nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonnými rozhodnutiami uvedenými v § 7 a § 8 tohto zákona (tak, že jej výška je najmenej jedna tridsatina priemernej nominálnej mesačnej mzdy zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky za predchádzajúci kalendárny rok, a to za každý, aj začatý deň pozbavenia osobnej slobody). V zmysle § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 412/2012 Z. z. výška náhrady nemajetkovej ujmy priznaná podľa § 17 ods. 2 tohto zákona nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu (pričom osobitným predpisom sa tu podľa poznámky pod čiarou rozumie zákon č. 215/2006 Z. z.). Zákom č. 412/2012 Z. z. bol teda stanovený maximálny limit výšky náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím.

23.2. Vyššie citované rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005, 4Cdo/171/2005, 6Cdo/37/2012, 6MCdo/15/2012, na ktoré nadviazali dovolateľkou označené rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/19/2018 a tiež aj 7Cdo/100/2017 predstavujú ustálenú rozhodovaciu prax najvyššieho súdu. Otázkou, ktorú vymedzila dovolateľka v dovolaní (a to určenia výšky náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné rozhodnutie vydané pred nadobudnutím účinnosti zákona č. 412/2012 Z. z. účinného od 1. januára 2013, ktorým sa menil zákona č. 514/2003 Z. z., v ustanovení § 17 ods. 4) sa priamo zaoberali ostatné dve citované rozhodnutia. Rovnaký právny názor na túto otázku zaujal najvyšší súd aj v ďalšom rozhodnutí zo dňa 24. júna 2020 sp. zn. 6Cdo/38/2019. Uvedený právny názor formuloval najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/19/2018 nasledovne: „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ani zákon č. 412/2012 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva“. Uvedený názor bol opakovane potvrdený a neskôr nebol prekonaný. Napriek iným právnym názorom vysloveným najmä v rozhodnutiach najvyššieho súdu zo 16. marca 2016 sp. zn. 7Cdo/262/2015 a z 30. júla 2019 sp. zn. 4Cdo/48/2017 (spočívajúcich v tom, že aplikácia ustanovenia § 17 v znení zákona č. 412/2012 Z. z. na prípady vzniku škody spôsobenej uznesením o vznesení obvinenia vydaného pred 1. januárom 2013 by znamenala pripustiť, že poškodenému zaniklo právo na náhradu nemajetkovej ujmy vo výške presahujúcej limit zavedený zákonom č. 412/2012 Z. z., by znamenala popretie princípu úplného odškodnenia, ale aj neprípustné odňatie už existujúceho práva, ďalej

zásah do legitímnej nádeje poškodeného na satisfakciu, a napokon aj porušenie zákazu retroaktivity) predmetné rozhodnutia nie sú spôsobilé narušiť jasnú judikatórnu líniu zavedenú citovanými rozhodnutiami najvyššieho súdu, nie sú teda rozhodnutiami, v dôsledku ktorých by uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu stratili povahu ustálenej rozhodovacej praxe. V rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/38/2019 najvyšší súd vyslovil, že právny názor zastávajúci potrebu podrobnej špecifikácie dôsledkov vydania nezákonného rozhodnutia, preskúmateľnosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy a náležité zohľadnenie iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, je pevne zakotvený v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu prakticky od roku 2006. Tento právny názor predstavuje výklad súladný so štandardom ochrany ľudských práv na európskej úrovni, eliminuje ľubovôľu pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch a zohľadňuje výšku priznaných náhrad pri zásahoch do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky. Uvedený prístup nepopiera princíp úplného odškodnenia, keďže nevylučuje vo výnimočných prípadoch priznať vyššiu náhradu nemajetkovej ujmy za predpokladu riadneho odôvodnenia zvýšenej závažnosti zásahu do práva poškodeného v dôsledku nezákonného rozhodnutia. Nejde teda o retroaktívnu aplikáciu ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z., pričom poukazuje na rozdiel medzi priamou aplikáciou predmetného ustanovenia (ku ktorej nedochádza) a zohľadnením iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku a judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ako kritérií pri stanovení výšky náhrady nemajetkovej ujmy (ku ktorému dochádza). S týmto názorom sa plne stotožňuje aj vec prejednávajúci senát (viď tiež rozhodnutie najvyššieho súdu z 29. júna 2021 sp. zn. 5Cdo/127/2019).

23.3. Pokiaľ ide o výrok o úroku z omeškania z priznanej náhrady nemajetkovej ujmy tento ako súvisiaci najvyšší súd zrušil. V otázke nastolenou žalovanou ohľadom namietaného odklonu v omeškaní s náhradou nemajetkovej ujmy (viď bod. 18) najvyšší súd ale poukazuje na svoju doterajšie rozhodnutia k predmetnej problematike napr. sp. zn. 7Cdo/243/2019 (obdobne tiež sp. zn. 4Cdo/257/2019). K rozhodnutiu najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/243/2019 dovolací súd poznamenáva, že toto rozhodnutie bolo tiež predmetom prieskumu zo strany Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vo svojom uznesení z 29. júna 2021 č. k. I. ÚS 273/2021 označil závery všeobecných súdov za ústavne akceptovateľné. Žiada sa tiež poukázať na závery Ústavného súdu Slovenskej republiky vyslovené v náleze z 5. decembra 2023 sp. zn. II. ÚS 236/2023-35 (viď bod 25. a 28. predmetného nálezu) k otázke priznávania úrokov z omeškania pri náhrade nemajetkovej ujmy.

23.4. Čo sa týka dovolania žalobcu proti výroku rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania najvyšší súd, aj napriek tomu, že dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP uplatneným aj žalobcom (a tiež aj žalovanou) sa výslovne nezaoberal (viď bod 14. tohto rozhodnutia), považuje za potrebné (nad rámec dôvodov tohto rozhodnutia) poukázať v súvislosti s problematikou rozhodovania o náhrade trov konania v spore o poskytnutie primeraného zadosťučinenia za nemajetkovú ujmu spôsobenú pri výkone verejnej moci rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, aj na stanoviská odbornej literatúry k aplikácii ustanovenia § 255 CSP (viď Veľké Komentáre; Števíček-Ficová-Baricová-Mesiarkinová-Bajánková-Tomašovič a kol.; Civilný sporový poriadok, str. 926-927). Podľa predmetných názorov „zásadu úspechu vo veci treba uplatniť aj na konania, v ktorých výška plnenia závisí od úvahy súdu alebo od znaleckého posudku. V týchto prípadoch však nejde o procesne neúspešného žalobcu, ak mu bola priznaná aspoň časť žalobou uplatneného nároku. Nemožno ho totiž ad absurdum zaťažovať procesnou zodpovednosťou za predvídanie výsledku na základe úvahy súdu alebo znaleckej činnosti...Vhodným riešením potom bude, že žalobca má právo na plnú náhradu trov konania, avšak výlučne iba z prisúdenej sumy (nie zo sumy žalovanej).“ V kontexte uvedeného dovolací súd dáva do pozornosti tiež rozhodnutie najvyššieho súdu z 30. júla 2019 sp. zn. 4Cdo 34/2018, v zmysle ktorého „...neexistuje žiadna exaktná metóda, v akej výške ho určiť, uplatní sa preto prirodzená zásada v zmysle čl. 4 ods. 2 CSP - pri neexistencii adekvátneho ustanovenia Civilného sporového poriadku, akým bolo ustanovenie § 142 ods. 3 O.s.p. - ako keby žalobca mal plný úspech vo veci, aj keď mu súd prizná náhradu podľa svojej úvahy. Žalobca totiž nemôže byť v rámci náhrady trov konania sankcionovaný za nie celkom priliehavý odhad budúceho priznaného nároku súdom. Rozhodnutie o výške primeraného zadosťučinenia, na rozdiel od posudzovania existencie ujmy, totiž predstavuje iba úvahu súdu...“.

24. Pokiaľ odvolací súd určil maximálnu výšku náhrady nemajetkovej ujmy nezohľadňujúc závery

najvyššieho súdu uvedené vo vyššie uvedených rozhodnutiach a výšku nemajetkovej ujmy určil bez zreteľa na relevantné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie a bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodovaciu prax v iných, obdobných veciach; v dôsledku toho sa odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje, že dovolanie žalovanej smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP ale zároveň aj dôvodné, nakoľko dovolaním napadnutý rozsudok (práve v riešení predmetnej právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu) spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

25. S poukazom na uvedené dôvody (pod bodom 22. až 23.2. a 24. tohto rozhodnutia) dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je dôvodné, a preto napadnuté rozhodnutie zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Vzhľadom k zisteniu, že v danom prípade bolo dovolanie žalovanej dôvodné, Najvyšší súd Slovenskej republiky v súlade s predmetnými ustanoveniami zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúc za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP). Z dôvodu, že dovolací súd pristúpil k zrušeniu rozhodnutia odvolacieho súdu bližšie vecne sa už nezaoberal návrhom žalovanej na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia a tiež aj riešením nastolenej otázky v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

26. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

27. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.